

A Jagellók kora Magyarországon

DOBZSE, DOBZSE...

Javasolt feldolgozási idő: 60 perc

A források, a térképvázlat és a korabeli ábrázolás alapján készíts haditudósítást a mohácsi csatáról! Törvényszerű volt a vereség, vagy a véletlen is közrejátszott benne? Térj ki arra, hogy milyen előzményei voltak az ütközetnek, volt-e szerepe az egész napos várakozásnak! Milyen csapatrészekből álltak a seregek, milyen fegyverekkel harcoltak? Mennyi ideig tartott a küzdelem, és mit tett a győztes fél a csata végeztével?

„[...] A napnak legnagyobb részét ezután az ellenségre való várakozásban töltöttük. Az ellenség kisebb csapatokat bocsátván előre, akik a mieinkkel csatároztak, még mindig a dombok mögött tartózkodott. Nem tudni, hogy azért tette-e ezt, hogy bennünket kedvezőtlen helyre csaljon, vagy azért, hogy a csatát másnapra halasztva éjjel váratlanul lepjen meg bennünket a táborban, ami katonáinak és ágyúinak nagy száma mellett nem is lett volna neki nehéz – vagy inkább azért, hogy az ütközetre való várakozással kifárasszon bennünket. Erre vonatkozólag az ellenség igazi célját mostanáig sem tudtam meg. Annyi bizonyos, hogy egy egész nap feszült várakozásban tartott bennünket.

[...] Amint a támadásra jelt adtak, az első csatarendben állók hevesen összecsaptak az ellenséggel, elsütötték összes ágyúikat. A támadás nem sok kárt okozott az ellenségben, bár sokkal hevesebb volt, mintsem katonáink számától várni lehetett volna; az ellenség részéről többen estek el, mint a mi részünkről. Végre is az ellenség vitézül küzdő katonáink elől hátrálni kezdett, vagy azért, mert a mieink támadása visszaszorította őt, vagy azért, hogy közelebb csaljon bennünket ahhoz a helyhez, ahol ágyúi voltak felállítva. Ekkor sebesen vágatva érkezett a királyhoz Báthori András, és jelentette, hogy az ellenség meghátrált, a mienk a győzelem. Előre kell nyomulni, és támogatni kell az ellenséget üldöző csapatokat. Erre árkon-bokron át mi is elősiettünk, s mikor arra a helyre értünk, ahol kevésselebb folyt a harc, ott láttuk a mieink közül sokaknak, az ellenség közül még többnek a holttestét a mezőn szerteszét heverni; némelyek még életben voltak s leheltek. Vitézeink még mindig keményen helytálltak, s hősieesen küzdöttek az ellenséggel. Míg azonban a

király csatarendje nagy sietséggel nyomult előre, már amennyire a páncélosokkal sietni lehetett, a jobbszárny hátrálni kezdett, és sokan futásnak eredtek erről a szárnyról, azt hiszem, hogy az ellenség ágyúi rémíthették meg őket, amelyek csak ekkor kezdtek működni. Ez a körülmény s azonkívül a gyors tüzelés – a golyók fejünk fölött röpködtek – nagy rémületet keltett mindenkiben.

A király nem volt már ekkor a mi hadosztályunknál, vagy az előtte álló sorok egyikébe ment át, minthogy már előbb úgy határoztak, hogy a király ne maradjon egy helyen, vagy azok ragadták őt ki a seregből, akikről mondtuk, hogy a király háta mögött álltak. Mindkét eset lehetséges volt. Némelyek azt állítják, hogy csatarendjének első sorát is elhagyva, egészen az első csatarendig előrement, s ott vitézül küzdött az ellenséggel. Én magam részéről ezt sem kétségbe vonni, sem állítani nem merem. Abban bizonyos vagyok, hogy sorainkból akkor tűnt el, mikor az ellenség ágyúi megszólaltak, s a jobbszárny futásnak eredt. A másik, akiről észrevettük, hogy csaknem ugyanakkor szintén eltűnt abból a sorból, az esztergomi érsek volt, s vele együtt még egypáran azok közül, akik a király mellett álltak.

[...] Bár a király serege, amint mondtuk, erősen megzavarodott, s futásnak eredt, még azután is tovább folyt a harc, de már nem azon a széles síkságon, hanem közvetlenül az ágyúk előtt; ezek már annyira közel voltak hozzánk, hogy alig tízlépésnyi távolság választott el bennünket tőlük. Ekkor azután nemcsak a rémület, hanem az ágyúk füstje következtében is, amely mindent betöltött, s a látást is akadályozta, a sereg nagy része kénytelen volt az említett mocsarak mellett elterülő völgybe ereszkedni, míg a többiek vitézül küzdöttek tovább az ágyúk előtt. Mikor azonban azok, akik a völgybe húzódtak, ismét visszatértek s harcolni kezdtek, az ágyúzás és a füst annyira elviselhetetlenné vált, hogy a sereg nagy része futásnak eredt, s az ágyúknál harcolók is kénytelenek voltak elmenekülni.

Mikor az ellenség futásunkat látta, azt hitte, hogy ez csak cselből történik, ezért, vagy talán mert a harc kifárasztotta őket, sokáig csatarendben maradtak, s az éj sötétjének leszállta előtt tartózkodtak az üldözéstől.”

(Brodarics István krónikája a mohácsi vésről)

„Megszállás az alávaló hitetlenek tábora előtt. Ma a reggeli ima idején az egész győzelmes sereg lóra ülven megindult, s lassan-lassan, majd megállva, majd menetelve, ikindi előtt megérkezett a mohácsi mezőre, a haszontalan gyaurok tábora elé. A pasa a ruméliai sereggel elül foglalt állást, az uralkodó pedig mögötte állott az anatóliai sereggel. [...]

A feslett életű hitetlenek néhány ágyúgolyót lőttek el, melyeknek egyike a jobb szárnyon esett le, s táboruk előtt álltak több harcvonalba felállítva. De a mi részünkön nyugodtak maradtak, mivel még nem érkezett el az alkalmas idő, s ember és állat fáradt volt. Mikor éppen azt határozták el, hogy majd reggel kezdődjék a harc: a délutáni ima idején az alávaló hitetlenek egyszerre megmozdultak, és errefelé jöttek. Ekkor a mieink is megindultak, és tüzelni kezdtek az ágyúkkal, de nem tudtak ártani. Amazok seregüket három részre osztották. Az egyik tömeg – amely tetőtől talpig vassal volt fődve, s vasnyársat tartott kezében – az ellőtt puska- és ágyúgolyókkal teljességgel nem törődve, a legkisebb félelem nélkül vágatott Ibrahim pasa ruméliai beglerbég felé. Mivel pedig a ruméliai hadtest még szét volt szóródva, nem bírta ellenállni, s egy része az uralkodó felé futott. A másik csapat Jahja pasa oglu és boszniai bég ellen intézett támadást, és kettészakította csatarendjüket. A gonosz mívű király pedig többi nyomorult katonaságával a felséges uralkodóra és az anatóliai seregre rohant. A janicsárok hadosztálya összesen háromszor-négyszer támadta meg puskatűzzel, s igyekezett visszaszorítani az alávaló gyaurokat. Végre a felséges isten és a próféta segélyével erőt vevén az iszlám népe, visszafordította a gonoszokat, s mikor már nem volt erejük újabb támadásra, úgy aprította őket, mint a kutyát. Olyan heves harc és öldöklés volt, hogy nem lehet leírni. A gyaurok közül 4 000 lovas és mintegy 50 000 gyalog költözött a pokolra.”

(Szulejmán naplójából)

A mohácsi csata vázlatos térképe és török ábrázolása:

